

treści nauczania

Osoba przedsiębiorcza I. Osoba przedsiębiorcza we współczesnym świecie: przedsiębiorczość w gospodarce rynkowej, kompetencje przedsiębiorcze i metody ich doskonalenia, umiejętności interpersonalne, praca zespołowa, kreatywne myślenie, rola innowacji w przedsiębiorczości.

I.1. na wybranych przykładach identyfikuje cechy człowieka przedsiębiorczego, rozpoznaje je u siebie i określa związek zachowania się osoby przedsiębiorczej z szansami, jakie stwarza gospodarka rynkowa;

I.2. dostrzega znaczenie przedsiębiorczości, w tym innowacyjności i kreatywności, w życiu osobistym, społecznym i gospodarczym; Uczeń poprawnie: • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość, • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej, • identyfikuje swoje mocne i słabe strony, a następnie posiadane cechy osoby przedsiębiorczej, • określa związek między zachowaniami osoby przedsiębiorczej a szansami, które stwarza jej gospodarka rynkowa, • przedsiębiorczość • cechy osoby przedsiębiorczej • rozpoznanie własnych cech przedsiębiorczych • osoba przedsiębiorcza w gospodarce rynkowej i życiu prywatnym

I.3. identyfikuje składowe kompetencji osoby przedsiębiorczej (w zakresie wiedzy, umiejętności, postaw) i zależności zachodzące między nimi, a także dokonuje analizy własnych kompetencji i przygotowuje plan rozwoju kompetencji przedsiębiorczych; • identyfikuje elementy, które składają się na kompetencje osoby przedsiębiorczej, • określa własne kompetencje przedsiębiorcze, • opracowuje plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych, • kompetencje osoby przedsiębiorczej • rozwój własnych kompetencji • plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych

I.4. wyjaśnia rolę umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej jako składową • wyjaśnia różnice między komunikacją społeczną a komunikacją interpersonalną, • komunikacja społeczna a komunikacja interpersonalna 9 kompetencji przedsiębiorczych oraz stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej we współdziałaniu z innymi; • odróżnia komunikację werbalną od komunikacji niewerbalnej, • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne i podaje ich przykłady, • określa, jakie znaczenie ma umiejętność komunikacji jako element kompetencji przedsiębiorczych, • rodzaje komunikacji: werbalna i niewerbalna • bariery komunikacyjne • znaczenie umiejętności komunikowania się • komunikacja interpersonalna jako element kompetencji przedsiębiorczych

I.5. rozpoznaje techniki wywierania wpływu na ludzi i stosuje sposoby obrony przed manipulacją; • wyjaśnia, na czym polega wywieranie wpływu na ludzi, • wymienia techniki pozytywnego wywierania wpływu na ludzi, • rozpoznaje wybrane techniki manipulacji i stosuje sposoby obrony przed manipulacją, • wymienia zasady skutecznych negocjacji, • podstawowe techniki wywierania wpływu na ludzi • reguły wywierania wpływu na ludzi • manipulacja • sposoby obrony przed manipulacją • prowadzenie negocjacji i osiąganie kompromisu Podejmowanie decyzji, prac a zespołowa i kreatywne myślenie

I.6. stosuje techniki zarządzania czasem w pracy indywidualnej i zespołowej;

I.7. charakteryzuje etapy podejmowania decyzji i stosuje metody wspomagające ten proces; • wyjaśnia, na czym polega zarządzanie czasem, • stosuje wybrane techniki zarządzania czasem (m.in. planuje zadania z uwzględnieniem swoich życiowych ról), • charakteryzuje etapy podejmowania decyzji, • stosuje wybrane metody wspomagające podejmowanie decyzji (np. burzę mózgów), • zarządzanie czasem i matryca czasu • podstawowe techniki zarządzania a czasem • etapy podejmowania decyzji – proces decyzyjny • metody wspomagające podejmowanie decyzji

I.8. wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej, charakteryzuje główne bariery w budowaniu zespołu i organizuje jego pracę w celu realizacji określonego zadania; • wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej, •

rozpoznaje i omawia bariery oraz problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów , • zespół i jego rodzaje • korzyści wynikające z tworzenia zespołów • synergia w pracy zespołowej 10 • organizuje jako lider pracę hipotetycznego zespołu, • podstawowe zasady budowania zespołu • bariery i problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołu • podstawowe zasady organizowania pracy i kierowania zespołem

I.9. wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i jego znaczenie w procesie identyfikacji szans rynkowych na nowe przedsięwzięcie biznesowe lub społeczne;

I.10. charakteryzuje najważniejsze bariery oraz stosuje techniki pobudzające kreatywne myślenie w pracy indywidualnej i zespołowej; • wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i dlaczego pomaga ono w rozpoznawaniu szans rynkowych, • charakteryzuje główne bariery ograniczające kreatywne myślenie, • stosuje wybrane techniki pobudzające kreatywność, • kreatywne myślenie • cechy osoby kreatywnej • znaczenie kreatywnego myślenia w rozpoznawaniu szans rynkowych • bariery ograniczające kreatywne myślenie • techniki pobudzające kreatywne myślenie

I.11. rozróżnia rodzaje i źródła innowacji, a także wyjaśnia na wybranych przykładach ich wpływ na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw na rynku; • wyjaśnia, czym są innowacje, • rozróżnia rodzaje innowacji, • wymienia przykłady źródeł innowacji, • wyjaśnia na podstawie wybranych przykładów, jak innowacje wpływają na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw, • źródła i rodzaje innowacji • znaczenie innowacji dla przedsiębiorstw, gospodarki i społeczeństwa • przykłady wpływu innowacji na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw

Zarządzanie projektami

II. Zarządzanie projektami: specyfika projektu, zakres, etapy i cele projektu, planowanie zadań projektowych, budżet i harmonogram działań, role w projekcie i podział zadań,

II.1. rozumie istotę projektu, identyfikuje i omawia poszczególne etapy projektu oraz charakteryzuje je na wybranym przykładzie;

II.2. definiuje cele projektu, wykorzystując technikę SMART; • wyjaśnia istotę projektu, • definiuje cele projektu za pomocą metody SMART, • określa i charakteryzuje poszczególne etapy projektu na wybranym przykładzie, • istota projektu i jego podstawowe etapy • rola projektów w funkcjonowaniu przedsiębiorstw • określenie celów projektu metodą SMART 11 podsumowywanie zadań projektowych. • przebieg kolejnych etapów projektu i ich zakres na wybranym przykładzie

II.3. wyróżnia zadania w projekcie i określa role w projekcie poszczególnych członków zespołu (na wybranym przykładzie); • przygotowuje strukturę prac projektowych, w tym określa zadania projektowe, • wymienia i charakteryzuje role w projekcie, • określa zadania i role poszczególnych członków zespołu na przykładzie wybranego projektu, • charakteryzuje czynniki decydujące o dobrej organizacji pracy zespołu, • wymienia przykładowe cechy lidera zespołu projektowego, • struktura prac projektowych • określanie zadań projektowych • charakterystyka ról w projekcie • organizacja pracy w zespole projektowym • cele, rola i obowiązki lidera zespołu • określenie zadań i ról członków zespołu na przykładzie wybranego projektu

II.4. przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektowy na podstawie zebranych danych;

II.5. w czasie realizacji przykładowych zadań projektowych wprowadza zmiany do wcześniej zaplanowanych prac; • przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektu, • wymienia możliwe źródła finansowania projektu, • weryfikuje na wybranym przykładzie harmonogram i budżet projektu oraz wprowadza konieczne zmiany w harmonogramie i budżecie, • harmonogram projektu • zasady tworzenia harmonogramu • zasoby projektu i ich podział • budżet projektowy i źródła jego

finansowania • weryfikacja harmonogramu i budżetu projektu na wybranym przykładzie II.5. w czasie realizacji przykładowych zadań projektowych wprowadza zmiany do wcześniej zaplanowanych prac;

II.6. sporządza zwięzłe sprawozdania z przeprowadzonych zadań • przygotowuje sprawozdanie z realizacji wybranego projektu, • identyfikuje główne problemy oraz ryzyka pojawiające się podczas realizacji projektu, a następnie dokonuje ich analizy w sprawozdaniu cząstkowym, • sprawozdanie z realizacji projektu • podstawowe zasady tworzenia sprawozdań z projektu • struktura sprawozdania końcowego z realizacji projektu i jego znaczenie 12 projektowych, analizując powstałe problemy i zidentyfikowane ryzyka. • główne problemy pojawiające się w trakcie realizacji projektu – przykłady • zamknięcie projektu

Gospodarka rynkowa

III. Gospodarka rynkowa: przedsiębiorczość w gospodarce rynkowej, cechy gospodarki rynkowej, rodzaje rynków, mechanizm rynkowy, podmioty gospodarki rynkowej, podmioty ekonomii społecznej, parametry charakteryzujące gospodarkę, budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego, rola państwa w gospodarce, konsument na rynku, patriotyzm gospodarczy.

III.1. dostrzega znaczenie przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym – w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej; III.9. rozumie, na czym polega współczesny patriotyzm gospodarczy, i dostrzega jego przejawy m.in. w uczciwym prowadzeniu i rozwijaniu działalności gospodarczej w Polsce, płaceniu podatków w Polsce, wykorzystywaniu rodzimych technologii, kupowaniu polskich produktów. • wyjaśnia, na czym polega rozwój społeczno-gospodarczy, • określa rolę przedsiębiorczości w rozwoju społeczno- -gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej, • wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu gospodarczego w życiu codziennym, • wpływ przedsiębiorczości na rozwój społeczno- -gospodarczy • czynniki rozwoju przedsiębiorczości • wpływ przedsiębiorczości na rozwój społeczno- -gospodarczy różnych układów przestrzennych • patriotyzm gospodarczy – rola przedsiębiorców w rozwoju kraju • wpływ przedsiębiorstw na gospodarkę w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej – przykłady

III.2. wykazuje zalety gospodarki opartej na mechanizmie rynkowym, doceniając fundamentalne wartości, na jakich się ona opiera (wolność gospodarcza, prywatna własność);

III.5. określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej, w tym państwem, gospodarstwem domowym i przedsiębiorstwem;

III.6. identyfikuje podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (w tym produkt • wymienia filary gospodarki rynkowej i je charakteryzuje, • wykazuje zalety gospodarki rynkowej, • określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej, • wymienia i omawia podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflacja, zatrudnienie, bezrobocie), • gospodarka rynkowa • filary gospodarki rynkowej • społeczna gospodarka rynkowa • podmioty gospodarki rynkowej • zależności między podmiotami gospodarki (ruch okrężny) • podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflacja, zatrudnienie, bezrobocie) 13 krajowy brutto – PKB, inflację, zatrudnienie, bezrobocie);

III.7. analizuje źródła wpływów i kierunki wydatków budżetu państwa oraz przykładowej jednostki samorządu terytorialnego, wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki; • wyjaśnia, czym jest budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy i dług publiczny, • analizuje dochody i wydatki budżetu państwa i przykładowej jednostki samorządu terytorialnego, • wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki, • budżet państwa i budżet jednostki samorządu terytorialnego

- główne źródła dochodów i kierunki wydatków państwa oraz wybranej jednostki samorządu terytorialnego
- znaczenie deficytu budżetowego i długu publicznego dla gospodarki

III.3. analizuje funkcje rynku i rozróżnia rodzaje rynków; • wyjaśnia, czym jest rynek i jakie pełni funkcje w gospodarce, • klasyfikuje rodzaje rynków według wybranych kryteriów, • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencja monopolistyczna, konkurencja doskonała), • wykazuje negatywne skutki ograniczonej konkurencji i potrzebę przeciwdziałania jej, • rynek i rodzaje rynków • funkcje rynku w gospodarce • konkurencja i struktury rynkowe • negatywne skutki ograniczonej konkurencji

III.4. wyjaśnia prawo popytu i podaży oraz charakteryzuje czynniki wpływające na wielkość popytu i podaży; • wyjaśnia prawo popytu i prawo podaży, • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość popytu, • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość podaży, • popyt i podaż • czynniki kształtujące wielkość popytu i wielkość podaży • ustalanie cen 14 • wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego, • wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej, • analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu,

III.8. charakteryzuje organizacje i instytucje prokonsumenckie oraz potrafi korzystać z praw przysługujących konsumentom, w tym składać reklamację;

III.9. rozumie, na czym polega współczesny patriotyzm gospodarczy, i dostrzega jego przejawy m.in. w uczciwym prowadzeniu i rozwijaniu działalności gospodarczej w Polsce, płaceniu podatków w Polsce, wykorzystywaniu rodzimych technologii, kupowaniu polskich produktów. • wyjaśnia znaczenie terminów: konsument, gwarancja, reklamacja, zakupy na odległość, • wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta, • wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa ich cele i zadania, • podaje różnice między reklamacją niezgodności towaru z umową a gwarancją, • sporządza przykładową reklamację, • określa, czym jest patriotyzm zakupowy oraz jakie są jego przejawy w życiu codziennym, • konsument • podstawowe prawa konsumenta • organizacje i instytucje prokonsumenckie • pozasądowe rozwiązywanie sporów • reklamacja i gwarancja • składanie reklamacji towaru • bezpieczne zakupy w sieci i prawa e-konsumenta • świadome wybory konsumentów jako element patriotyzmu gospodarczego

Finanse osobiste

IV. Finanse osobiste: pieniądź, obieg pieniądza, postawy wobec pieniądza, dojrzałość finansowa, instytucje rynku finansowego, budżet gospodarstwa domowego, spirala zadłużenia, podatki, formy oszczędzania i inwestowania, ryzyko inwestycyjne, usługi

IV.1. omawia funkcje i formy pieniądza oraz jego obieg w gospodarce; • wyjaśnia, czym jest pieniądź, • wymienia cechy pieniądza, • charakteryzuje funkcje i formy pieniądza, • omawia obieg pieniądza w gospodarce, • wyjaśnia zjawisko inflacji, • podaje przyczyny i skutki inflacji, • wymienia sposoby przeciwdziałania inflacji, • pieniądź, jego formy i właściwości • funkcje pieniądza • obieg pieniądza w gospodarce • inflacja – przyczyny, skutki i sposoby przeciwdziałania 15 bankowe, bezpieczeństwo elektronicznych usług finansowych, finansowe zabezpieczenie przyszłości, ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia majątkowe i na życie, inwestowanie na Giełdzie Papierów Wartościowych, etyka w finansach.

IV.2. identyfikuje swoją postawę wobec pieniądza oraz rozróżnia podstawowe postawy ludzi wobec pieniądza, wymienia wady i zalety każdej z nich oraz omawia poziomy dojrzałości finansowej; • wyjaśnia, czym jest postawa wobec pieniądza, • rozróżnia wybrane typy postaw ludzi wobec pieniądza, • określa własną postawę wobec pieniądza, • wymienia zalety i wady wybranych typów postaw ludzi

wobec pieniędzy, • wyjaśnia, czym jest dojrzałość finansowa, • charakteryzuje poziomy dojrzałości finansowej, • wyjaśnia, czym jest inteligencja finansowa, • typy postaw wobec pieniędzy (zalety i wady każdej z nich) • dojrzałość finansowa i jej poziomy • moja postawa wobec pieniędzy • inteligencja finansowa

IV.4. wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego, formułuje praktyczne rady pozwalające poprawić jakość zarządzania budżetem oraz unikać i wyjść ze spirali zadłużenia; • wymienia i wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego, • określa podstawowe kategorie dochodów i wydatków gospodarstwa domowego, • omawia praktyczne sposoby zarządzania budżetem domowym, • budżet gospodarstwa domowego i podstawowe zasady jego tworzenia • dochody i wydatki gospodarstwa domowego • sposoby na unikanie deficytu w finansach domowych 16 • formułuje rady dotyczące unikania spirali zadłużenia oraz możliwości wyjścia z tej spirali, • sposoby unikania i wychodzenia ze spirali zadłużenia

IV.5. wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem podatków, których podatnikami są członkowie gospodarstwa domowego; • wyjaśnia znaczenie pojęć: podatek, osoba fizyczna, osoba prawna, • określa i omawia funkcje podatków, • wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce, • wymienia i opisuje podatki opłacane przez członków gospodarstwa domowego, • charakteryzuje rolę VAT, • omawia wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych, • czym są podatki i kto je płaci • funkcje i rodzaje podatków • podatki gospodarstwa domowego • VAT, czyli podatek od towarów i usług • wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych

IV.7. dobiera odpowiednie sposoby rozliczeń i możliwe do zastosowania ulgi w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT); • wyjaśnia, kto i od czego płaci podatek PIT, • definiuje dochód, przychód i kwotę wolną od podatku, • przedstawia sposoby obliczania podatku PIT, • dobiera sposób rozliczeń podatku PIT i ulgi możliwe do zastosowania. • kto i od czego płaci podatek PIT • sposób obliczania podatku PIT • kwota wolna od podatku • dochody niepodlegające opodatkowaniu • dobieranie sposobów rozliczeń • ulgi i odliczenia podatkowe • rodzaje podstawowych formularzy podatkowych Warsztat z realizacji projektu*